

YUCOM

Komitet pravnik
za ljudska prava

Adresa:
Svetogorska 17
11103 Beograd
PAK 106402

Telefon:
+381-11-3344425
Fax:
+381-11-3344235

e-mail:
office@yucom.org.rs

web:
www.yucom.org.rs

IZVEŠTAJ

sa OKRUGLOG STOLA POTREBA ZA PROMENOM USTAVA

održanog u Kući Ljudskih prava, 20. maja 2013.

Komitet pravnik za ljudska prava – YUCOM održao je 20. maja 2013. godine okrugli sto na temu **Potreba za promenom Ustava**. Ovo je prvi u nizu okruglih stolova koje će organizovati YUCOM u okviru projekta *Promena Ustava onlajn i oflajn* koji je finansijski podržan od strane Nacionalne zadužbine za demokratiju (National Endowment for Democracy - NED). Cilj projekta je stvaranje uslova za promenu Ustava, koja bi vodila većoj usklađenosti Ustava sa standardima ljudskih prava i sloboda, međunarodnog prava i demokratije, uključivanje što većeg broja zainteresovanih strana u debatu o promeni ustava i uspostavljanje zajedničke platforme civilnog društva i formulisanje prioriternih oblasti u cilju promene Ustava i otklanjanja mana uočenih u dosadašnjim analizama i u ustavnoj praksi.

Uvodnu reč imao je **Milan Antonijević**, direktor Komiteta pravnik za ljudska prava. Naveo je da organizovanje okruglih stolova ima za cilj da razmotri dobre i loše strane Ustava. Pored toga, civilni sektor želi da otkrije šta je ono što se krije u Ustavu, šta je ono što se moglo kriti ali nije s obzirom da nije postojala prava javna rasprava prilikom njegovog donošenja. Takođe, istakao je da YUCOM želi da otvori ovo pitanje, otvoreno razgovara o njemu i da čuje različite stavove onih koji su se proteklih godina bavili Ustavom, ali i onih kojih se sam Ustav tiče- samih građana. Zatim je predstavio projekta i web portala www.mojustav.rs nakon čega se učesnicima obratila **Olivera Vučić**, sudija Ustavnog suda i profesorka Pravnog fakulteta u Beogradu. Na početku je navela da pitanje Ustava postaje sve aktuelnije u srpskom društvu, kao i da promena Ustava mora biti omogućena u trenutku kada narod izrazi potrebu za tim. Istakla je da današnji Ustav ne sme biti imun na zahtev naroda. Nepromenljivost je neodrživa zato što je bilo koje pravno rešenje bolje od nepravno. Međutim, naglasila je da se svakom Ustavu mora dati vreme da deluje, ali i prostor da se razvije. Važno je setiti se da naša država ima respektabilnu ustavnu istoriju i ne smemo da opovrgnemo činjenicu da imamo ustavni identitet koji se oslikava kroz vladavinu prava,

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, Beograd, Srbija / 17 Svetogorska Street, 11000 Belgrade, Republic of Serbia
Tel/Fax: +38111 3344235, +38111 3344425
e-mail: office@yucom.org.rs
www.yucom.org.rs

demokratsko društvo, ljudska prava... Zatim je pozvala sve učesnike da se zapitaju šta je to što na našem tlu dovodi u pitanje opstanak Ustava. Osvrnula se i na pitanje preambule. Kada govorimo o preambuli glavno pitanje je kakva je njena normativna vrednost. Međutim, iako ona nema normativnu vrednost član 203. Ustava sadrži stav kojim se kaže da je preambulu moguće promeniti samo ukoliko je takav akt prethodno potvrđen na republičkom referendumu čime na neki način postaje normativni deo Ustava. Zaključila je da su potreba Ustava ne samo politika, političke stranke i norme već i civilni sektor kao ne manje važan element. Na kraju izlaganja naglasila je da se ne sme krenuti u kampanju kojom se traži promena Ustava dok se ne proceni da li su potrebe za tim dovoljno snažne.

Sonja Tošković, predstavnik Beogradskog centra za ljudska prava, govorila je o odnosu Ustava i ljudskih prava. Istakla je da iako Ustav sadrži široku listu ljudskih prava i njihovih garancija postoje nedostaci koji se mogu ukloniti različitim tumačenjima članova Ustava. Pored toga, osvrnula se na mehanizme zaštite i praksu. U dosadašnjoj praksi Ustavnog suda, od 2008. godine, 1600 predmeta se odnosi na povredu nekog zajemčenog prava. Naglasila je da Ustavni sud nema dovoljno kapaciteta za rešavanje predmeta o čemu svedoči i činjenica da se u toku 2012. godine pred ovim sudom našlo 9000 predmeta.

Jadranka Jeličić, direktorka Fonda za otvoreno društvo, predstavila je istraživanje koje je Fond sproveo u toku 2012. godine. Istraživanje je pokazalo da preko 80% ispitanika (kako stručne javnosti, tako i građana) smatra da je promena Ustava potrebna i nesumljiva.

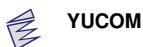
Postavila je pitanje legitimnosti važećeg Ustava Republike Srbije ukoliko se ima u vidu vremenski period u kome je donet (30 dana). Pored toga, problematična je i procedura u kojoj je donet, kao i činjenica da u tom procesu nisu učestvovali svi relevantni akteri. Istakla je da je najbitnije da li postojeći aparat radi ili ne. Naglasila je da je tokom istorije Srbija je postigla određeni standard koji se mora poštovati i isprod kog se ne sme ići pre svega imajući u vidu aspekt ljudskih prava.

Nakon što je uporedila Ustav iz 1990. i Ustav iz 2006. godine zaključila je da nema suštinske razlike, ali i da određena rešenja nisu bolja. Na primer, dok su Ustavom iz 1990. godine građani bili nosioci suverenosti novim Ustavom suverenost je podeljena između građana i države. Gospođa Jeličić je podsetila i da je status Autonomne pokrajine Vojvodine prepisan iz prethodnog Ustava.

Zatim je istakla pet ključnih elemenata zbog kojih je neophodno menjati Ustav. Prvi element predstavlja dostojanstvo, odnosno slabost institucija i nepoštovanje tradicije. Važno je postojanje dobro skrojene ustavne norme i načini njene primene. Zatim, svaki Ustav zahteva određeni vremenski period u kome bi se pokazala uspešnost uspostavljenih rešenja. Neophodno je da postoji stvarni, bazični, konsenzus društva. Kao treći element prepoznaje patriotski razlog, odnosno stvaranje pravne države. Ustavnim patriotizmom i dijalogom može se sprečiti otvaranje potencijalnog konflikta. Četvrti razlog jeste evropski. Mora se konstituisati pravni osnov koji će omogućiti prenošenje dela suverenosti na institucije Evropske unije. Na kraju, ne manje bitan je ekonomski razlog koji podrazumeva stvaranje stabilnog i poznatog preduzetničkog tržišta.

U delu za diskusiju prisutnima se prvo obratio **Rodoljub Šabić**, Poverenik za informacije od

javnog značaja. Izneo je tezu da je promena Ustava očigledna i izvesna. Sadašnji Ustav je sam sebi stavio veliki znak pitanja naročito ako imamo u vidu da je način njegove promene gotovo nemoguć. Problem postoji i sa pravom na privatnost koje Ustav ne prepoznaje kao posebnu kategoriju. Takođe, trebalo bi uvesti i kategoriju civilnog sektora s obzirom na aktivnu ulogu koju zauzima u društvu.

Jelena Milić, predstavnik Centra za evroatlanske studije, podsetila je da se 2000. godine civilni sektor poslednjeg puta okupio i izneo argumente koji se odnose na promenu Ustava. Istakla je problem sadašnjeg Ustava odnosno činjenicu da nije usvojen bez pitanja građana, već potpuno mimo njih.

Gospođa Vučić smatra da ukoliko društvo izrazi potrebu za promenom Ustava relevantni akteri ne smeju dozvoliti da taj korak bude ishitren. Važno je odabrati najbolju proceduru za donošenje i samim tim obezbediti kontinuitet njegovog trajanja.

Marko Milosavljević, predstavnik Omladinske grupe Helsinškog odbora za ljudska prava, istakao je da se prilikom donošenja novog ustava moraju imati u vidu sadržaj postojećeg Ustava, zatim procedura na osnovu koje bismo ga doneli kao i način na koji bismo ga napisali.

Srdan Đurović, predstavnik Centra za primenjene evropske studije, osvrnuo se na mehanizam narodne inicijative. Istakao je da se ovaj mehanizam, iako ga Ustav prepoznaje, u praksi ne poštuje. Tome svedoči i činjenica da se ni jedan od dva zakona koji su upućeni Narodnoj skupštini na osnovu ovog mehanizma nije našao u proceduri. Samim tim Ustav postaje irelevantan i postavlja se pitanje zašto bismo poštovali normu koja se ne primenjuje.

Na kraju, **gospođa Jeličić** je zaključila da je neophodno sprovesti široku javnu raspravu o potrebi za promenom Ustava kao i da se ukoliko do toga dođe mora uvažiti trenutak u kome se novi Ustav donosi.

